

Cauza C-268/24 [Lalfi]ⁱ**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

16 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

Tribunale di Lecce (Italia)

Data deciziei de trimitere:

16 aprilie 2024

Reclamantă

ZT

Pârât

Ministero dell'Istruzione e del Merito

Obiectul procedurii principale

Acțiune introdusă de reclamantă la Tribunale di Lecce – Secția pentru litigii de muncă prin care solicită să i se recunoască dreptul de a beneficia de ajutorul financiar, denumit „cardul personalului didactic”, prevăzut de Legea nr. 107 din 2015. Cu toate acestea, reglementarea italiană în vigoare, astfel cum a fost interpretată în mod predominant de jurisprudența națională, prevede excluderea de la acest beneficiu a cadrelor didactice care au ocupat posturi de suplinitor doar temporar.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

În temeiul articolului 270 TFUE, instanța de trimitere adresează Curții o cerere de decizie preliminară privind compatibilitatea cu clauza 4 din Acordul-cadru privind munca pe durată determinată, încheiat la 18 martie 1999, care figurează în anexa la Directiva 1999/70/CE a Consiliului din 28 iunie 1999 privind Acordul-cadru cu

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real niciuneia dintre părțile la procedură.

privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UNICE și CEEP (denumită în continuare „Directiva 1999/70”) a unei reglementări naționale care prevede un ajutor financiar în favoarea cadrelor didactice în scopul formării profesionale și care este interpretată în sensul că exclude de la beneficiul acestui ajutor cadrele didactice care și-au exercitat activitatea ca suplinitori pentru perioade scurte și cu titlu ocazional, și anume au ocupat posturi de suplinitor temporare care nu corespund unor posturi cu normă întreagă pe perioada unui an.

Întrebările preliminare

- Clauza 4 din acordul-cadru care figurează în anexa la Directiva [1999/70/CE a Consiliului din 28 iunie 1999 privind Acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UNICE și CEEP] trebuie interpretată în sensul că se opune unei limitări în atribuirea cardului personalului didactic, prevăzut la articolul 1 alineatul 121 și următoarele din legge del 13 luglio 2015, n. 107 - Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti (GU n. 162, del 15 luglio 2015) [Legea nr. 107 din 13 iulie 2015 – Reforma sistemului național de învățământ și de formare și delegarea pentru reorganizarea dispozițiilor legislative existente (GU nr. 162, 15 iulie 2015)], bazată pe perioada limitată de timp în care este ocupat postul de suplinitor?
- Având în vedere clauza 4 menționată mai sus, tipurile de deficit de personal – care corespund situațiilor prevăzute la articolul 4 alineatul 1, 2 sau 3 din Legea nr. 124/99 – pe care suplinitorul trebuie să „le acopere” pot fi considerate „motive obiective”?
- Împrejurarea de a fi ocupat – în același an școlar – posturi de suplinitor temporare în diferite școli în baza mai multor contracte pentru ocuparea unor posturi de suplinitor temporare poate fi considerată un motiv obiectiv în sensul clauzei 4 din acordul-cadru care figurează în anexa la Directiva [1999/70]?
- În orice caz, trebuie să se considere că aprecierea privind comparabilitatea între cadrele didactice angajate pe durată determinată și cele angajate pe durată nedeterminată trebuie efectuată *ex ante* sau trebuie să se țină seama de durata efectivă a activității desfășurate în calitate de suplinitor în cursul anului (de exemplu, în cazul în care, deși în baza mai multor contracte, suplinitorul a lucrat pentru o perioadă care nu este diferită de cea a unui suplinitor numit pentru ocuparea unui post vacant din tabelul efectivelor „de fapt”)?

Dreptul și jurisprudența Uniunii invocate

Directiva 1999/70/CE a Consiliului din 28 iunie 1999 privind acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UNICE și CEEP (JO 1999, L 175, p. 43, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 129), în special articolul 1;

Acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat la 18 martie 1999, care figurează în anexa la Directiva 1999/70. În special clauza 2 alineatul (1), clauza 3 și clauza 4 alineatul (1).

Ordonanța Curții din 18 mai 2022 în cauza C-450/21, ECLI:EU:C:2022:411.

Dispozițiile naționale și jurisprudența națională invocate

Legge del 13 luglio 2015, n. 107 - Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti (GU n. 162, del 15 luglio 2015) [Legea nr. 107 din 13 iulie 2015 – Reforma sistemului național de învățământ și de formare și delegarea pentru reorganizarea dispozițiilor legislative existente, denumită în continuare „Legea nr. 107/2015”]; în special, articolul 1 alineatele 121-124.

Alineatul 121 are următorul cuprins: *„În vederea susținerii formării continue a cadrelor didactice și a îmbunătățirii competențelor profesionale ale acestora, se instituie [...] cardul electronic pentru perfecționarea și formarea cadrelor didactice titulare din instituțiile de învățământ de toate nivelurile și tipurile. Cardul, cu o valoare nominală de 500 de euro pe an pentru fiecare an școlar, poate fi utilizat pentru achiziționarea de cărți și manuale, inclusiv în format digital, publicații și reviste utile pentru formarea continuă, pentru achiziționarea de hardware și software, pentru înscrierea la cursuri de perfecționare și calificare profesională, organizate de organisme acreditate de [minister], cursuri de licență, cursuri de master, de specializare sau cursuri specifice unui ciclu unic de studii, inerente profilului profesional, sau cursuri postuniversitare, ori cursuri de masterat inerente profilului profesional, pentru spectacole de teatru și de film, pentru accesul la muzee, expoziții și evenimente culturale și spectacole live, precum și pentru inițiative în concordanță cu activitățile identificate în cadrul planului trienal al ofertei de formare a școlilor și al Planului național de formare profesională menționat la alineatul 124. Suma alocată pe card nu constituie o remunerație suplimentară și nici un venit impozabil.”*

Alineatele 122, 123 și 124 se referă la normele de punere în aplicare a cardului personalului didactic, care urmează să fie stabilite prin decret al președintelui Consiliului de Miniștri, la cheltuielile anuale autorizate pentru acest ajutor financiar, precum și la formarea la locul de muncă a cadrelor didactice titulare, care este obligatorie, permanentă și structurală.

Legge del 3 maggio 1999, n. 124 - Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico (GU n.107 del 10-05-1999) [Legea nr. 124 din 3 mai 1999 – Dispoziții

urgente privind personalul didactic (GU nr. 107 din 10.05.1999), denumită în continuare „Legea nr. 124/1999”); în special, articolul 4 alineatele 1-7.

Alineatele 1-3 prevăd trei tipuri de posturi de suplinitor:

*1. Ocuparea catedrelor și a posturilor didactice care sunt efectiv vacante și libere la data de 31 decembrie și care vor rămâne, în mod previzibil, vacante și libere pe durata întregului an școlar, în cazul în care nu se poate asigura cu personalul didactic titular care face parte din efectivele provinciei sau prin recurgere la personal excedentar și cu condiția ca pe posturile respective să nu fi fost deja repartizat personal titular, sub orice formă, se asigură prin posturi de suplinitor anuale, în așteptarea organizării unor proceduri de concurs pentru recrutarea de personal didactic titular. **[așa-numitele posturi de suplinitor din tabelul efectivelor „de drept”]***

*2. Ocuparea catedrelor și a posturilor didactice care nu sunt vacante și care se eliberează de facto înainte de 31 decembrie și până la terminarea anului școlar se asigură prin posturi de suplinitor temporare până la terminarea activităților didactice. De asemenea, se asigură prin posturi de suplinitor temporare până la terminarea activităților didactice pentru acoperirea orelor de predare care nu contribuie la crearea de catedre sau posturi cu ora. **[așa-numitele posturi de suplinitor din tabelul efectivelor „de fapt”]***

*3. În celelalte cazuri decât cele prevăzute la alineatele (1) și (2), se asigură prin posturi de suplinitor temporare. **[așa-numitele posturi de suplinitor temporare sau pe durată scurtă și ocazionale]***

La alineatul 4 se precizează că posturile din efectivele provinciei nu pot fi ocupate în niciun caz prin recrutarea de personal didactic netitular.

Alineatele 5-7 se referă la procedura de atribuire a posturilor de suplinitor anuale și a posturilor de suplinitor temporare menționate la alineatele 1, 2 și 3 prin utilizarea unor liste de candidați eligibili.

Decreto legislativo del 16 aprile 1994, n. 297 - Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado (supplemento ordinario alla GURI n. 115, del 19 maggio 1994) [Decretul legislativ nr. 297 din 16 aprilie 1994 – Aprobarea textului unic al dispozițiilor legislative aplicabile în materie de învățământ, referitoare la instituții de învățământ de toate tipurile și de toate nivelurile (supliment ordinar la GURI nr. 115 din 19 mai 1994)], în special articolul 282, care prevede că formarea continuă este un drept fundamental al personalului didactic.

Decreto legge del 13 giugno 2023, n. 69 - Disposizioni urgenti per l’attuazione di obblighi derivanti da atti dell’Unione europea e da procedure di infrazione e pre-infrazione pendenti nei confronti dello Stato italiano [Decretul-lege nr. 69 din 13 iunie 2023 – Dispoziții urgente pentru punerea în aplicare a obligațiilor care decurg din acte ale Uniunii Europene și din procedurile de constatare a

neîndeplinirii obligațiilor și din procedurile prelabile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva statului italian, denumit în continuare „Decretul-lege nr. 69/2023”. În special, articolul 15 limitează atribuirea cardului personalului didactic numai la persoanele care ocupă posturi de suplinitor din tabelul efectivelor „de drept”.

Contratto collettivo nazionale di lavoro del comparto scuola, del 4 agosto 1995 [Contractul colectiv de muncă național din sectorul școlar din 4 august 1995], în special articolul 28, în temeiul căruia participarea la activități de formare și de perfecționare este un drept al personalului didactic, deoarece contribuie la realizarea și dezvoltarea deplină a profesionalismului.

Contratto collettivo nazionale di lavoro del comparto scuola, del 27 novembre 2007 [Contractul colectiv de muncă național din sectorul școlar din 27 noiembrie 2007], în special articolul 63 alineatul 1, în temeiul căruia administrația trebuie să furnizeze instrumente, resurse și oportunități pentru a asigura formarea la locul de muncă.

Hotărârea Corte di cassazione (Curtea de Casație) nr. 29961/2023.

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Reclamanta este un cadru didactic care a ocupat posturi de suplinitor în anii școlari 2020/2021 și 2021/2022. În special, în cursul anului școlar 2021/2022, reclamanta a ocupat un post de suplinitor până la încheierea activităților didactice, în timp ce, în cursul anului școlar 2021/2022, ea a ocupat mai multe posturi de suplinitor pe durată scurtă și cu titlu ocazional în perioada cuprinsă între 8 octombrie 2021 și 27 mai 2022.
- 2 Perioadele în care a ocupat diferitele posturi de suplinitor sunt adesea consecutive. Prima perioadă în care a ocupat un post de suplinitor s-a încheiat la 22 decembrie 2021, cu întrerupere în perioada Crăciunului. A doua perioadă în care a ocupat posturi de suplinitor se referă la mai multe contracte pentru o perioadă cuprinsă între 24 ianuarie 2022 și 10 februarie 2022, iar cea de-a treia perioadă este cuprinsă între 11 februarie 2022 și 27 mai 2022 (cu o pauză între 14 și 19 aprilie inclusiv, care coincide cu perioada Paștelui din anul 2022).
- 3 În toate aceste perioade, sarcinile și îndatoririle sale au fost aceleași cu cele ale colegilor cu contracte pe durată nedeterminată (dar și cu cele ale personalului didactic suplinitor numit ca urmare a lipsei de personal din tabelul efectivelor „de drept” sau „de fapt”).
- 4 Având în vedere activitatea didactică desfășurată în cei doi ani școlari, reclamanta a solicitat, în temeiul Legii nr. 107 din 2015, ajutorul financiar pentru formare denumit „cardul personalului didactic”, în valoare de 500 de euro pe an, solicitare ce i-a fost refuzată de Ministero dell’istruzione [Ministerul Educației].

- 5 În aceste condiții, reclamanta a introdus o acțiune la Tribunale di Lecce (Tribunalul din Lecce), instanța de trimitere, în vederea stabilirii dreptului său la acest ajutor.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 6 Reclamanta consideră că refuzul ministerului de a-i acorda ajutorul este nelegal pentru motivul că este contrar clauzei 4 din acordul-cadru care figurează în anexa la Directiva 1999/70 privind egalitatea de tratament între angajații cu contract pe durată determinată și lucrătorii pe durată nedeterminată comparabili. Ea susține că dreptul prevăzut de Legea nr. 107 din 2015 ar trebui să îi fie recunoscut în considerarea activității pe care a desfășurat-o în calitate de cadru didactic suplinitor.
- 7 Ministerul susține că a acționat în mod corect.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 8 Instanța de trimitere arată că necesitatea adresării cererii de decizie preliminară apare numai în ceea ce privește recunoașterea beneficiului ajutorului în cauză pentru activitatea desfășurată ca suplinitor în anul școlar 2021/2022, constând în ocuparea unei serii de posturi de suplinitor temporare, atribuite în temeiul articolului 4 alineatul 3 din Legea 124/1999.

În schimb, în ceea ce privește anul școlar 2020/2021, împrejurarea că reclamanta și-a exercitat activitatea ca suplinitor până la încheierea activităților didactice, în sensul articolului 4 alineatul 2 din Legea 124/1999, este considerată susceptibilă, potrivit jurisprudenței naționale, a-i conferi recunoașterea dreptului la ajutor.

În acest sens, instanța de trimitere face trimitere la hotărârea nr. 29961/2023 a Corte di cassazione (Curtea de Casație), care subliniază că legiuitorul, prin instituirea cardului personalului didactic, a dorit să susțină activitățile didactice cu o durată de cel puțin un an.

În special, potrivit Corte di cassazione (Curtea de Casație), dispoziția care instituie cardul personalului didactic, și anume articolul 1 alineatul 121 din Legea nr. 107/2015, exprimă obiectivul de a susține formarea continuă a cadrelor didactice și dezvoltarea competențelor profesionale ale acestora, ceea ce evidențiază un obiectiv de îmbunătățire a performanței în activitate, tocmai prin creșterea profesionalismului personalului și a activității didactice pe o bază anuală. De asemenea, este semnificativ faptul că cardul personalului didactic este asociat inițiativelor care fac parte din Planul trienal al ofertei de formare, și anume instrumentele de planificare destinate stabilirii și evaluării priorităților strategice ale sistemului de învățământ. În plus, legătura cu activitatea didactică anuală s-ar coordona în mod clar cu calendarul planificării didactico-educaționale pe care

fiecare cadru didactic trebuie să o urmeze, pe baza orientărilor Colegiului cadrelor didactice, care sunt stabilite anual.

În opinia instanței de trimitere, prezintă o importanță deosebită și opinia exprimată în această privință de prim-președinta Corte di Cassazione [Curtea de Casație], care, în cadrul unei decizii privind inadmisibilitatea, pronunțată în luna martie 2024, asupra unei chestiuni de interpretare cu care a fost sesizată de o altă instanță națională cu privire la recunoașterea beneficiului ajutorului constând în cardul personalului didactic, făcând referire la hotărârea menționată a Corte di cassazione [Curtea de Casație], subliniază că recunoașterea beneficiului ajutorului și în favoarea cadrelor didactice care nu sunt titulare, dar care dețin contracte de muncă pe durată determinată până la sfârșitul anului școlar sau a activităților didactice, se întemeiază pe faptul că legătura temporală pe care legiuitorul a înțeles să o stabilească între instrumentul de formare specific care constă în acest card al personalului didactic și caracterul anual al activității didactice poate fi recunoscută și în cazul acestora.

Instanța de trimitere observă că aceste hotărâri, care au o autoritate deosebită având în vedere organismele de la care emană, conțin indicații precise în sensul negării accesului la acest ajutor pentru categoria cadrelor didactice care au ocupat posturi de suplinitor temporare, pe durate scurte, insistând asupra opțiunii legiuitorului de a corela acordarea ajutorului cu activitatea didactică anuală.

Or, instanța de trimitere consideră că această linie restrictivă a jurisprudenței naționale, care interpretează reglementarea națională în sensul că neagă dreptul la beneficiul ajutorului acordat personalului didactic care ocupă posturi de suplinitor temporare, este contrară clauzei 4 din acordul-cadru, potrivit căreia „[î]n ceea ce privește condițiile de încadrare în muncă, angajații cu contract pe durată determinată nu sunt tratați într-un mod mai puțin favorabil decât lucrătorii cu contract pe durată nedeterminată comparabili, numai pentru că aceștia au un contract sau un raport de muncă pe durată determinată, cu excepția cazului în care tratamentul diferențiat este justificat de motive obiective”.

Ea face trimitere, în această privință, la Ordonanța Curții din 18 mai 2022, pronunțată în cauza C-450/21 (ECLI:EU:C:2022:411), în care Curtea a statuat că ajutorul constând în cardul personalului didactic trebuie considerat ca intrând sub incidența condițiilor de încadrare în muncă în sensul acestei clauze, dat fiind că acest ajutor este acordat „*pentru a susține formarea continuă a cadrelor didactice, care este obligatorie atât pentru personalul angajat cu contract pe durată nedeterminată, cât și pentru cel angajat cu contract pe durată determinată de minister, precum și pentru îmbunătățirea competențele profesionale ale acestuia*”. În plus, „*[f]aptul că cardul electronic poate fi utilizat și pentru achiziționarea de bunuri și de servicii care nu sunt strâns legate de formarea continuă nu este [...] determinant pentru a califica indemnizația în discuție în litigiul principal drept «condiție de încadrare în muncă»*”. În plus, potrivit Curții, referirea la simplul caracter temporar al activității personalului contractual de drept public nu ar putea

constitui un motiv obiectiv, în sensul clauzei 4 alineatul (1) din acordul-cadru, care să justifice o inegalitate de tratament.

În ceea ce privește prezenta cauză, instanța de trimitere amintește că toți suplinitorii sunt supuși acelorași îndatoriri în raport cu elevii și studenții și acelorași obligații de formare ca și cadrele didactice titulare, indiferent de tipul de post de suplinitor care le este conferit, și că toți sunt recrutați de pe listele de candidați eligibili.

Aceasta subliniază că cardul personalului didactic nu prevede nicio legătură între cheltuielile efectuate (care pot fi legate și de bilete de intrare la spectacole de teatru și de film) și materia predată de cadrul didactic și că, deși este definit ca un sprijin pentru formarea continuă și pentru îmbunătățirea competențelor profesionale, nu există nicio obligație legată de cheltuirea acestuia; în orice caz, suma aferentă ajutorului nu trebuie neapărat să fie cheltuită în cursul anului școlar în care este acordat ajutorul.

În opinia sa, legătura cu susținerea activității didactice anuale pare, așadar, posibilă și lăsată la aprecierea cadrului didactic, astfel încât corelarea cu activitatea didactică anuală nu este întemeiată. Prin urmare, activitatea didactică anuală nu poate constitui un motiv obiectiv în sensul clauzei 4 din acordul-cadru.

Instanța de trimitere arată în plus că Planul trienal al ofertei de formare constituie un act de macro-organizare școlară și este legat mai mult de oferta educațională „cătrep public” decât de formarea în sine a cadrelor didactice. Prin urmare, această dispoziție nu pare să constituie un motiv obiectiv care să se opună acordării beneficiului cadrelor didactice care ocupă posturi de suplinitor temporare.

Planificarea didactică este o circumstanță prealabilă activității cadrelor didactice, iar toate cadrele didactice suplinitoare, indiferent de tipul de post de suplinitor, sunt obligate să o respecte. Toți suplinitorii, indiferent de tipul de post de suplinitor, sunt membri ai Colegiului cadrelor didactice pentru perioada în care își desfășoară activitatea.

Astfel, instanța de trimitere subliniază finalitățile universale ale cardului personalului didactic, care ar fi discriminatorii dacă ar exclude suplinitorii în mod esențial pe baza duratei în care și-au exercitat atribuțiile. În plus, uneori, posturile de suplinitor, de diferite categorii, se suprapun ca durată, singura diferență dintre acestea reprezentând-o motivul care stă la baza conferirii diferitelor posturi, fără ca activitatea desfășurată să aibă vreo relevanță.

În sfârșit, instanța de trimitere amintește, în confirmarea expunerii sale, articolul 15 din Decretul-lege nr. 69/2023, în care atribuirea cardului personalului didactic este limitată numai la cadrele didactice din tabelul efectivelor „de drept”. Prin urmare, ar rezulta, *a contrario*, că legătura cu activitatea didactică anuală nu ar fi un criteriu determinant.